

Co-funded by the
Europe for Citizens Programme
of the European Union

Projekt „SVEDOČANSTVO - ISTINA ILI POLITIKA: Koncept svedočenja u komemoraciji jugoslovenskih ratova“ realizovan 2016-18. godine bavio se načinima razmišljanja o jugoslovenskim ratovima i sprovođenjem i korišćenjem svedočan(a)va o njima u regionu.

Partneri projekta bili su Centar za kulturnu dekontaminaciju iz Beograda, Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu, Institut za filozofiju i društvenu teoriju iz Beograda, Učitelj neznanica i njegovi komiteti iz Beograda, Historijski muzej Bosne i Hercegovine iz Sarajeva, Muzej savremene umetnosti iz Beograda, Boem iz Beča (Austrija), Osservatorio Balcani e Caucaso Transeuropa (OBCT Transeuropa) iz Rovereta (Italija), Centar za kulturnu i socijalnu popravku iz Banja Luke i Leibniz-Institut für Ost- und Südosteuropaforschung (IOS) iz Regensburga (Nemačka).

Danas prenosi nekoliko članaka nastalih u ovom projektu. Program u celini, biografije učesnika i apstrakte možete videti na sajtu projekta: <http://svedocanstvo-imenovatoratom.org/rs/konferencija>

Dragomir Olujić Oluja: AKCIJA I REAKCIJA '68. je pedeset godina tek

Burne šezdesete, raspad Jugoslavije i jugoslovenski ratovi (2)

Naravno, i polje socijalnih borbi se proširilo, pa nije nimalo slučajno sadejstvo studentskih borbi i radničkih štrajkova, i to u svim zemljama. Hladni rat sa dotadašnjom politikom „miroljubive koegzistencije“ dva, odnosno tri, svetska bloka postaje hladni rat utemeljen u politici „miroljubive saradnje“. Sve u svemu, svet je polako ali sigurno postajao - jedan (i jedinstven), pre svega u produkcionom smislu, uz sva nacionalno-protekcioniistička ograničavanja!

Još jedan socijalni akter bitno menja mesto i poziciju: srednja klasa od medijatora i moderatora glavnog klasnog sukoba - sukoba kapitala i rada, države i društva, buržoazije i radnika - postaje politički subjekt koji sopstvene partikularne interese uspostavlja kao opšte interese i nameće hegemoni okvir „socijalnog dijaloga“, naravno u interesu (sve više svetskog i globalnog, transnacionalnog) kapitala.

Jedino se nije menjala autoritarna priroda svih režima, sa veoma snažnim elementima totalitarizma, posebno na Istoku, i uvek prisutnim „viškom nasilja“ u rešavanju problema. Tu su koreni problema sa kojima se suočavaju prve (bejbi-bum) generacije rođenih posle Drugog svetskog rata, mladih koji upravo šezdesetih stupaju u javni život, a suočeni sa nasleđem svojih očeva, odnosno roditelja i njihovom politikom „reda, rada i mira“ tako da je moj problem kao dečaka, mladića od 18, 19, 20 godina bio istovremeno i problem Kon Bendita, Rudija Dučkea, Tarika Alija, Ebi Hofmana... u Nemačkoj, Francuskoj, Engleskoj, Americi itd. Dakle, imali smo iste probleme, imali smo istu psihologiju, imali smo istu želju da se ne složimo sa nametanim načinom života „ne talasaj, čuti, uči i radi“ i da takav način života promenimo i da kreiramo sebi život koji smo želeli.

I, naravno, potpuno svesni da bez radnika ne možemo mnogo toga postići, svesni da pripadamo toj strani klasnog fronta! Jer, i na kapitalističkoj strani, i na socijalističkoj strani (uključujući i jugoslovensku) odmah na početku krize počinje globalna

ofanziva na sve tekovine borbi radničke klase i demontaža dostignutih socijalnih i političkih prava, pre svega smanjenjem troškova rada, tj. Obaranjem namamnina. Ali, počinju i masovni radnički otpor, masovni radnički štrajkovi i drugi oblici klasne borbe... - naprosto, morali smo im se pridružiti!

Naravno to je išlo u talasima: Amerika, Nemačka, Engleska, Francuska, Italija, Japan itd. i, naravno, to je imalo i moralo da ima odjeka i kod nas, ovde u Jugoslaviji. Mi smo to ne samo redovno pratili, što kroz - iako strogo kontrolisanu, veoma kvalitetnu - državnu i partijsku štampu i publicistiku, što kroz časopise koje smo mi imali i, da tako kažem, držali pod svojom kontrolom: „Praxis“, „Perspektive“ i „Razlog“ u Zagrebu, „Filozofiju“ u Beogradu, „Paradoks“ u Lju-

Jedino se nije menjala autoritarna priroda svih režima, sa veoma snažnim elementima totalitarizma, posebno na Istoku, i uvek prisutnim „viškom nasilja“ u rešavanju problema

bljani itd. te studentsku i omladinsku štampu, nego i reagovali - i tekstovima, i konkretnim akcijama, pa zauzimali pozicije - od anarhističkih, preko trockističkih, do maoističkih. Tu su naravno i kontakti i susreti sa kolegama iz sveta, sve češće i akcionim.

I, reagovali smo na konkretne događaje u svetu, kao primere izdvajam dva slučaja u kojima sam i ja bio jedan od aktera - u martu 1968. smo sačinili protestnu peticiju protiv izbacivanja grupe profesora, Lešeka Kolakovskog i drugova, sa Varšavskog univerziteta i od Beogradskog univerziteta zahtevali da ih pozove da rade u Beogradu, a u aprilu 1968. smo povodom atentata na Rudiju Dučkea održali seriju protestnih mitinga po fakultetima i pro-

testno Noćno bdenje pred nemačkom ambasadom.

Uz to, imali smo i konkretnih iskustava u tučama sa milicijom - na primer, prvo kada su 1962. studenti organizovali protestne demonstracije povodom ubistva Patrisa Lumumbe i krenuli na belgijsku i američku ambasadu ili, drugo, krajem decembra 1966. kada su studenti nakon mitinga podrške borbi vijetnamskog naroda u Sali heroja na Filološkom fakultetu, opet, krenuli na američku čitavnici i ambasadu.

Kad je reč o radnicima, oni su sve češće štrajkovali, posebno posle „reformske“ 1965. i polako i s mukom gradili štrajkački pokret... Sarađivali smo - češće neuspešno, ponekad uspešno i češće na političkom i ideološkom nego na aktivističkom planu - i to više neformalno nego organizacijski utemeljeno...

Već sam napisao da sredinom 60-ih oba svetska bloka - i kapitalistički, i socijalistički (uključujući i jugoslovenski) - iscrpljuju svoje razvojne potencijale i zapadaju u krizu: prva posleratna recesija kapitalizma do prve energetske krize i druga kriza realnog (sovjetskog) socijalizma i traže odgovore na razvojne probleme - kapitalizam se „popravlja“ socijalističkim (pre svega, državnim) intervencijama, a socijalizam „obogaćuje“ privatno-kapitalskim elementima! Sad bih konkretnije o „jugoslovenskom odgovoru“!

Prva faza industrijalizacije Jugoslavije zasnovana na razvoju teške industrije (i zapostavljanju sektora usluga), administrativnom (planskom) upravljanju privredom i državnom intervencionizmu te modernizaciji Armije završava se krajem 50-ih godina - iako sa visokim stopama rasta, jugoslovenska privreda je ušla u stagnaciju - prepovljljena je stopa rasta industrijske proizvodnje i društvenog proizvoda, opao je nacionalni dohodak, kupovna moć stanovništva bila je manja i pala je potrošnja, niska produktivnost i efikasnost je smanjila konkurentnost i izvoz, strani krediti su porasli...

Nastavlja se

Foto: Max Pixel

Njihovo veličanstvo /prvi deo

Tekst: Jovana Nikolić

Zbog svog uspravnog i elegantnog držanja, visine koju nijedna vrsta pingvina ne može da dosegne, podignute glave, ali i lepote kojom kao da se ponose, dobili su naziv carski pingvini. April. Na Antarktiku će uskoro nastupiti zima. Nepregledna kolona ovih ptica dostojanstveno hoda i dok žuti ukrasi oko usiju i sjaj raskošnog perja odaju utisak carske povorke, iza površnosti izgleda krije se jedan mučenički život. Kolona odraslih pingvina, starijih od tri godine, krenula je na dug put prema dubokoj unutrašnjosti ledene ploče na kojoj će izleći svoja jaja. Treba preći ponekad i sto kilometara, krećući se po ledu uz vetrove i nanose, kako bi se pronašlo idealno mesto za mladunce, zaklonjeno ledenim grebenom od vetra, ali daleko od mora i hrane. Hod pingvina nije tako brz, a kada ih umor sustigne, potruške klize po ledu kao niz tobogan i dok bi gledaocu video klipova moglo delovati kao da se igraju ili zabavljaju, oni u stvari pokušavaju da olakšaju koliko je moguće ovo

teško putovanje ka produženju vrste. Jedina su vrsta pingvina koja se razmnožava tokom antarktičke zime i verovatno jedine životinje koje mladunce gaje u tako surovim uslovima, kakvih nema ni na jednom drugu kraju planete, na temperaturi koja može dostići i -90 °C. Ova žrtva nije uzaludna. Njihovo mladunče treba da stane na svoje noge i osamostali se do početka leta kada će život biti značajno lakši. Početkom zime ženka izleže jaje, po pravilu uvek jedno i u odnosu na veličinu majke veoma malo. Nakon dugog marša, meseci provedenih bez hrane i porođaja, majka je iscrpela sve svoje zalihe energije i ukoliko odmah ne krene po hranu neće preživeti. Ova ptica bez gnezda kojoj je led jedina podloga, jaje mora da prebaci ocu. Ali, veoma pažljivo. Polako ispušta jaje na led i nežno ga gura prema mužjaku pazeći na svaki pokret. Ovo čine sve majke u koloniji gotovo u isto vreme, pa potresno izgledaju prizori sa mnoštvom slupanih jaja koja su u istom trenutku zaleđena, a život iz njih nestaje.

Kraj u sutrašnjem broju

Danas

U saradnji sa Centrom za promociju nauke,
„Danas“ predstavlja izabrane priče sa
naučnopopularnog portala
elementarium.cpn.rs

REŠENJE IZ PROŠLOG BROJA

VODORAVNO: Stropoštavati se, araberi, pedagog, čas, lorber, raka, etape, ortaci, OL, Ko, aneksi, Emili, Irac, tantal, tat, v, repari, kesi-ca, amoral, citron, r, Tam, somine, teli, igumani, trborez, sonar, marioneta, etikecija, jaram.